
Сучасні тенденції сталого розвитку в розробці політик та стратегій у бізнес-середовищі

Тетяна Миколаївна Болгар

Кафедра інноваційного менеджменту та фінансової аналітики

Університет імені Альфреда Нобеля, Дніпро, Україна

ORCID 0000-0003-1066-249X

Любов Федорівна Корчагіна

Університет імені Альфреда Нобеля, Дніпро, Україна

ORCID 0009-0000-5505-838X

Для цитування цієї статті:

Болгар Тетяна Миколаївна, Корчагіна Любов Федорівна. Сучасні тенденції сталого розвитку в розробці політик та стратегій у бізнес-середовищі. *International Science Journal of Management, Economics & Finance*. Vol. 2, No. 3, 2023, pp. 21-34. doi: 10.46299/j.isjmef.20230203.03.

Надійшла до редакції: 20 квітня 2023 р.; **Схвалено:** 25 квітня 2023 р.;

Опубліковано: 01 червня 2023 р.

Анотація: Зростання уваги міжнародної та інвестиційної спільноти до проблематики сталого розвитку та ESG (environmental, social, governance) у контексті оцінювання компаній у світі, розподілу капіталу, ухвалення управлінських та інвестиційних рішень останнім часом набувають великої актуальності з метою вироблення якісних рекомендацій та пропозицій для бізнесу, врахування сучасних наявних тенденцій у розробці політик та стратегій. У статті розглянуто фактори, що характеризують ESG поняття – екологічні соціальні управлінські; індикатори, що займають важливе місце у багатьох ініціативах сталого розвитку, оскільки вони здатні представляти складні, комплексні і, часом, абстрактні задачі (наприклад, покінчити з бідністю) на більш зрозумілі фрагменти інформації (частка населення за межею бідності, частка населення з доступом до основних послуг, тощо), які можна виміряти, проаналізувати, оцінити динаміку; систематизовано відмінності між рівнем прогресу за країнами та узагальнено найбільш проблемні таргети для країн з високим та низьким рівнем доходів станом на 2022 рік; проаналізовано та структуровано стан досягнення цілей сталого розвитку в Україні і визначено проблеми у їх досягненні, проведено їх узагальнення за трьома сферами: економічній, соціальній та екологічній із вказанням найбільш уразливих. Поділ на 3 сфери обумовлений існуючим наразі у світі консенсусним підходом до забезпечення практичної реалізації сталого розвитку, він отримав назву ESG-діяльність або ESG-активність, що дає можливість зробити висновок про ключову роль підприємств у вирішенні багатьох існуючих проблем.

Ключові слова: цілі сталого розвитку, моніторинг, індикатори, проблемні таргети, SDG індекс, ESG-активність.

1. Вступ

У XXI сторіччі досить радикально змінився підхід до організації економічної діяльності на підприємстві. Мається на увазі усвідомлення людством того факту, що окрім прикладних

економічних аспектів, що характерні для вирішення короткострокових операційних питань господарської діяльності (управління доходами, оптимізація витрат, забезпечення прибутковості діяльності тощо), є ще стратегічні моменти, пов'язані з перспективами існування людства у цілому: кліматичні зміни, виснаження природних ресурсів, забруднення навколишнього середовища, тощо.

Початком можна вважати прийняття ООН так званої «Декларації тисячоліття» у 2000 році, яка запровадила Цілі Розвитку тисячоліття (8 цілей, у рамках яких передбачалась реалізація 21 задачі). Це був перший крок із формування нових підходів до розвитку людства на основі певного набору базових цінностей: боротьба з бідністю, екологічна стійкість, зусилля у сфері охорони здоров'я, а також формування глобального партнерства з метою розвитку [1].

Робота над Цілями Розвитку тисячоліття закінчилась у 2015 році і на зміну їй прийшов новий проект ООН.

Поштовхом до зміни парадигми стала публікація дослідження Steffen et al. (2015), яка показала, що за період з 1750 до 2010 року відбулись радикальні зміни у рівні споживання природних ресурсів та забруднення навколишнього середовища, що призвело до трансформації цілого ряду параметрів планети Земля, як такої. Головний висновок – людство використовує ресурси Землі швидше, ніж планета встигає їх відновити. З урахуванням поточних на той момент трендів, що були характерні для розвитку людства (збільшення популяції людства, зростання економіки та попиту на електроенергію, урбанізація населення тощо), було зроблено висновок, що ситуація має всі підстави погіршуватись і надалі [2].

З метою недопущення погіршення ситуації та намагаючись змінити стан справ, ООН у 2015 році прийняла резолюцію «Перетворення нашого світу: Порядок денний сталого розвитку до 2030 року» (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development) [3].

Відповідно до цієї Резолюції було визначено 17 цілей сталого розвитку (ЦСР) і 169 завдань, вирішення яких сприятиме їх досягненню. Для оцінки прогресу у досягненні ЦСР ООН використовує 242 індикатори [4].

2. Об'єкт і предмет дослідження

Об'єктом дослідження є сучасні наявні тенденції сталого розвитку у розробці політик та стратегій для бізнесу.

Предметом дослідження є теоретичні аспекти, методичні та практичні підходи до вирішення завдань і досягнень цілей сталого розвитку.

3. Мета і завдання дослідження

Метою статті є розвиток теоретико-методичних та практичних підходів щодо досягнень цілей сталого розвитку економіки у сучасних умовах господарювання.

У цьому дослідженні для досягнення мети визначені наступні завдання:

- провести моніторинг прогресу в досягненні цілей сталого розвитку у 2022 році у розрізі регіонів та груп доходів;
- визначити Топ 5 найбільш проблемних таргетів у досягненні цілей сталого розвитку для країн із високим рівнем доходу та з низьким рівнем доходу;
- проаналізувати динаміку SDG Index за період 2010-2021р.р., середній світовий показник;
- дослідити та структурувати поточний прогрес у розрізі цілей та індикаторів сталого розвитку в Україні станом на кінець 2021 року;
- виокремити базові проблеми у досягненні цілей сталого розвитку в Україні.

4. Аналіз останніх досліджень і публікацій

Зважаючи на виключну важливість проблематики сталого розвитку та досягнення цілей сталого розвитку, вона отримала широке розповсюдження у академічному середовищі. Кращі в світі академічні роботи у сфері сталого розвитку станом на 2023 рік можна назвати наступні: Pradhan, P., Costa, L., Rybski, D. and 2 more (2017) A Systematic Study of Sustainable Development Goal (SDG) Interactions. *Earth's Future*, 5 (11), pp. 1169-1179; Fuso Nerini, F., Tomei, J., To, L.S. and 9 more (2018) Mapping synergies and trade-offs between energy and the Sustainable Development Goals. *Nature Energy*, 3 (1), pp. 10-15; Stafford-Smith, M., Griggs, D., Gaffney, O. and 7 more (2017) Integration: the key to implementing the Sustainable Development Goals. *Sustainability Science*, 12 (6), pp. 911-919; Wu, J., Guo, S., Huang, H. and 2 more (2018) Information and communications technologies for sustainable development goals: State-of-the-art, needs and perspectives. *IEEE Communications Surveys and Tutorials*, 20 (3), pp. 2389-2406; Nilsson, M., Chisholm, E., Griggs, D. and 7 more (2018) Mapping interactions between the sustainable development goals: lessons learned and ways forward. *Sustainability Science*, 13 (6), pp. 1489-1503; Chankseliani, M., McCowan, T. (2021) Higher education and the Sustainable Development Goals. *Higher Education*, 81 (1); Spencer, J. (2021) The sustainable development goals. *Design for Global Challenges and Goals*, pp. 12-25; Wu, X., Fu, B., Wang, S. and 5 more (2022) Decoupling of SDGs followed by re-coupling as sustainable development progresses. *Nature Sustainability*, 5 (5), pp. 452-459.

Дослідження ESG-тематики українськими науковцями на тлі глобальної науки є непомітними. У переліку 500 найкращих авторів бази даних Scopus в рубриці «Sustainable Development Goals» перші українські прізвища та афіліції з'являються лише в другій сотні. Зокрема, Пластун О. (129 місце), Макаренко І. (164), Воронцова Г. (216). Як бачимо, присутні всього три прізвища і це вказує на недостатню увагу до даної тематики в академічному середовищі України [5].

Втім у внутрішньому науковому полі ситуація дещо краще. Проблематикою сталого розвитку та дослідженнями ESG-активності в Україні займалися такі вчені, як Маслак О. та інші (2022) дослідили ESG-активність в контексті циркулярної економіки та визначили, що на підприємствах України ESG-стратегії лише тільки починають розроблятися і впроваджуватись, не зважаючи на очевидні переваги у вигляді підвищення інвестиційної привабливості компанії та покращення репутації. При цьому важливу роль у цьому автори віднесли ESG-звітуванню [6].

Серед інших досліджень, присвячених циркулярній економіці як механізму забезпечення сталого розвитку, варто відзначити роботи Новікова О. та інших (2012), Орлової Н. та Харламової А. (2014), Зайцевої Л. (2019), Яковенко Я. (2019), Тивончук О. (2020), Гури В. та Берданової О. (2022) [7, 8, 9, 10, 11, 12].

5. Методи досліджень

Загальнонаукові методи: логічних підходів, монографічний, аналізу і синтезу, спостереження й узагальнення. Прикладні методи: порівняння і групування (для виявлення взаємозв'язків у тенденціях досягнення цілей сталого розвитку), статистичний, стратегічного аналізу (для формування основних напрямів поліпшення процесу стратегічного управління економічним розвитком).

6. Результати досліджень

Процес досягнення цілей сталого розвитку (ЦСР), що офіційно стартував в 2016 році, згенерував ряд специфічних запитів до експертного та академічного середовища, починаючи від планування досягнення сталого розвитку та розробки індикаторів досягнення ЦСР,

закінчуючи специфікою формування даних, їх аналізу, а також пошуку найбільш ефективних шляхів виконання тих чи інших ЦСР чи їх окремих таргетів [13].

Індикатори займають важливе місце у багатьох ініціативах сталого розвитку, оскільки вони здатні представляти складні, комплексні і, часом, абстрактні задачі (наприклад, покінчити з бідністю) на більш зрозумілі фрагменти інформації (частка населення за межею бідності, частка населення з доступом до основних послуг, тощо), які можна виміряти, проаналізувати, оцінити динаміку і т.д. Втім, як зауважують Mair et al. (2017) використання індикаторів загрожує надмірним спрощенням, особливо у дуже складних і спірних контекстах [14]. Крім того, деякі індикатори напряму протирічать досягненню інших. Наприклад, зростання ВВП, як правило, супроводжується негативним впливом на екологію. Тому питання адекватної та об'єктивної оцінки ефективності заходів з досягнення ЦСР та сталого розвитку в цілому досі залишається відкритим.

За даними ООН станом на початок 2023 року в рамках досягнення ЦСР було реалізовано 3586 заходів та зроблено 6942 конкретних кроків [15].

Крім того у рамках ініціативи ООН Sustainable Development Solutions Network розраховується рейтинг країн за рівнем досягнення ЦСР. Перша десятка рейтингу складається з європейських країн і тут є лідерами скандинавські країни. Це підкреслює той факт, що на сьогоднішній день кращими практиками зі сталого розвитку володіють країни Європи [16].

З метою постійного моніторингу прогресу в досягненні ЦСР, ООН складає щорічні звіти, а раз на 4 роки готується так званий Глобальний звіт про сталий розвиток. В останньому звіті за 2022 рік відзначається, що ЦСР знаходяться під серйозною загрозою через цілий каскад криз: COVID-19, а також економічні проблеми, викликані пандемією, війна в Україні та кліматичні зміни – все це у сукупності шкодить всій системі сталого розвитку людства, починаючи від охорони здоров'я та освіти, закінчуючи економікою, навколишнім середовищем і безпекою у світі [17].

До основних викликів у досягненні ЦСР станом на початок 2023 року можна віднести наступні:

- пандемія, що не лише відкинула на роки прогрес у сфері охорони здоров'я, але і нанесла значної шкоди освітнім процесам, спровокувала зростання бідності в світі, викликала чималі економічні проблеми;

- війна в Україні, що поставила під питання досягнення ЦСР 16 «Мир, справедливість та сильні інститути», спровокувала найбільшу кризу біженців, енергетичну кризу, різко підвищила ймовірність глобальної продовольчої кризи та голоду в найбідніших країнах;

- кліматична катастрофа. Зима 2022-2023 років була найтеплішою в Європі за весь час спостереження, але кліматичні зміни були не локальним, а глобальним явищем, що супроводжувалось спекою, посухами, лісовими пожежами, повенями тощо, негативно впливаючи як на глобальну екосистему, так і на сільське господарство та економічну активність у цілому [17].

Що стосується базових проблем на шляху досягнення ЦСР, то ключовою є нестача фінансування. За даними ООН для успішної реалізації резолюції «Перетворення нашого світу: Порядок денний сталого розвитку до 2030 року» не вистачає від \$3,5 до \$4,5 трлн на рік [18]. При чому ситуація не лише не покращується із року в рік, а навпаки погіршується. За оцінками ОЕСД у 2020 році обсяг дефіциту фінансових ресурсів для реалізації ЦСР збільшився на 70 % або \$1,7 трлн [19]. Це пов'язано з одного боку з появою нових викликів, про які вже згадувалось вище (пандемія, війна, кліматичні зміни), що потребують додаткового фінансування, а з іншого боку економічна ситуація у світі значно погіршилась останнім часом (у 2021 р. глобальний ВВП зменшився на 3,1 %).

Важливою проблемою є нерівномірність прогресу, як за різними цілями, так і за регіонами. Візуалізацію цього можна побачити на рис. 1.

Наведені дані свідчать, що країни з високим рівнем доходу значно ближчі до досягнення ЦСР. Особливо очевидною є їх перевага у цілях, що відносяться до соціально-економічної сфери, а також доступу до базових послуг та інфраструктури (ЦСР 1, ЦСР 4, ЦСР 9).

Втім, як відмічалось вище, є цілком очевидною плата за цей прогрес. Мається на увазі той факт, що дані цілі за своєю сутністю є цілями-регресорами. Як результат, найменший рівень прогресу в країнах з високим доходом спостерігається у досягненні ЦСР 13-15. Це пов'язано зі значним обсягом викидів в атмосферу та кліматичними змінами, що їх провокують ці країни.

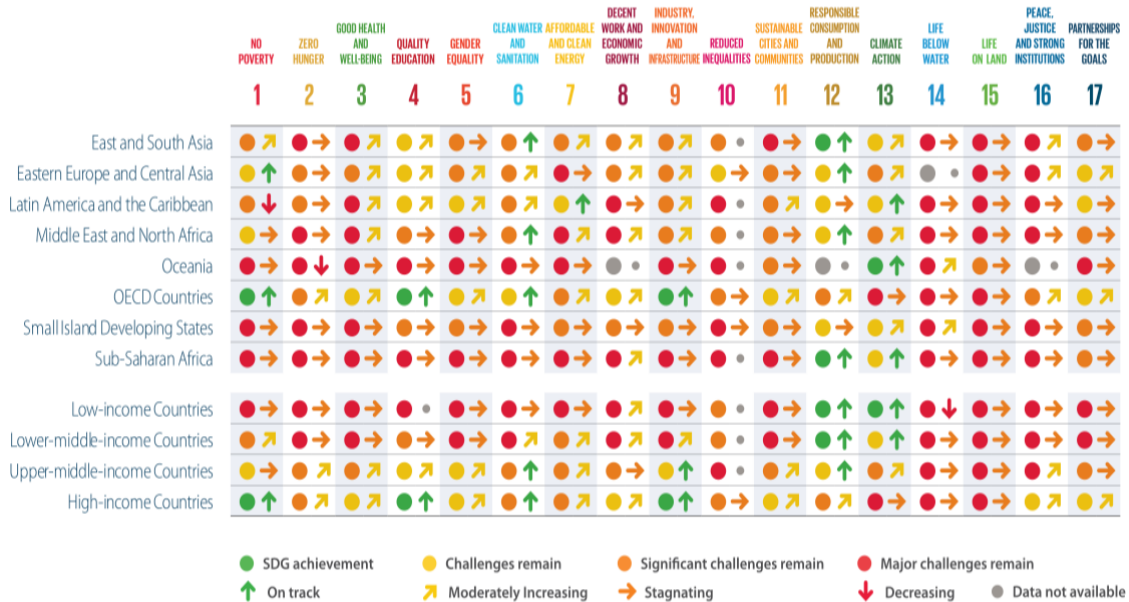

Рис. 1. Моніторинг прогресу в досягненні ЦСР у 2022 році у розрізі регіонів та груп доходів [20]

Країни з низьким рівнем доходу, натомість, сильно відстають за базовими «економічними» ЦСР 1-9. У першу чергу це пов'язано з низьким рівнем розвитку фізичної інфраструктури, а також низьким рівнем освіти, що негативно впливає на формування людського потенціалу та специфіку його використання. Негативний вплив на прогрес у цих країнах здійснюють існуючі конфлікти, до значного погіршення ситуації також призвела пандемія і війна в Україні (переважно мова йде про загрозу голоду і високі ціни на енергоносії). Втім, логічним наслідком економічних проблем є відсутність значного негативного впливу з боку економіки на екологію та клімат, що у свою чергу стимулює прогрес за цими цілями у даному типі країн.

Систематизуючи відмінності між рівнем прогресу за країнами, нами було узагальнено найбільш проблемні таргети для країн з високим та низьким рівнем доходів станом на 2022 рік (табл. 1).

Таблиця 1. Топ 5 найбільш проблемних таргетів у досягненні ЦСР для країн із високим рівнем доходу та з низьким рівнем доходу [21]

Тип країн	Таргет	% країн з незадовільним рівнем досягнення
Країни з високим рівнем доходу	17.2 Розвинені країни мають повністю реалізувати свої зобов'язання щодо допомоги	66
	13.2.2 Загальні викиди парникових газів за рік	58
	14.5 До 2020 року зберегти принаймні 10 відсотків прибережних і морських територій	57

	12.5 До 2030 року суттєво зменшити утворення відходів шляхом запобігання, скорочення, переробки та повторного використання	56
	15.1 До 2020 року забезпечити збереження, відновлення та стале використання екосистеми	44
Країни з низьким рівнем доходу	1.2 До 2030 року зменшити принаймні вдвічі частку чоловіків, жінок і дітей – людей різного віку, які живуть у бідності	100
	16.2 Припинення жорстокого поводження, експлуатації, торгівлі та всіх форм насильства і катування дітей	100
	6.2 До 2030 року забезпечити доступ до адекватних і справедливих санітарних умов гігієни для всіх і закінчити відкриту дефекацію, приділяючи особливу увагу потребам жінок і дівчат, а також тих, хто перебуває в уразливих ситуаціях	96
	6.3 До 2030 року покращити якість води шляхом зменшення забруднення, усунення скидання та мінімізації викидів небезпечних хімічних речовин і матеріалів, скорочення вдвічі частки неочищених стічних вод і суттєве збільшення переробки та безпечно повторне використання в усьому світі	96
	3.1 До 2030 року знизити глобальний коефіцієнт материнської смертності до рівня менш ніж 70 на 100 000 новонароджених	94

Дані таблиці 1 дають додаткові свідчення на користь наявності принципових різниць як за рівнем проблем, так і за їх складом між країнами з високими та низькими доходами.

При цьому можна відзначити, що деякі ЦСР реалізовані однаково незадовільно за всіма групами країн. У першу чергу мова йде про ЦСР 13 «Пом'якшення наслідків зміни клімату», ЦСР 14 «Збереження морських ресурсів» та ЦСР 15. «Захист та відновлення екосистем суші». По суті це глобальні проблеми людства.

Нерівномірність прогресу можна побачити і у територіальному розрізі. Явними аутсайдерами є регіони «Африка на південь від Сахари», «Малі островні держави, що розвиваються» та «Океанія» [22].

За таргетом ЦСР 1 «Покласти край екстремальної бідності у всіх її формах і вимірах» у розвинених країнах спостерігається значний прогрес і в цілому його можна вважати досягнутим, натомість у країнах північної Африки та Західної Азії спостерігається регрес, а за країнами Центральної та Південної Азії дані взагалі відсутні.

Очевидно, що у таких умовах розробляти певну глобальну універсальну політику неможливо і доцільною є окрема робота з урахуванням як географічної специфіки, так і рівня доходів країни.

Виходячи з наявності значних різниць у прогресі в розрізі окремих ЦСР, з метою оцінки загального рівня прогресу в досягненні ЦСР Schmidt-Traub et al. (2017) було розроблено SDG індекс. Його основна задача – систематизувати та узагальнити дані на рівні країн та світу в цілому, які мають оцінити розмір розриву в досягненні ЦСР. Його використання дозволяє оцінити поточний прогрес та визначити напрями, які вимагають додаткових зусиль [23].

Динаміка SDG індексу за період 2010-2021 р.р., розрахованого для світу в середньому, представлена на рис. 2.

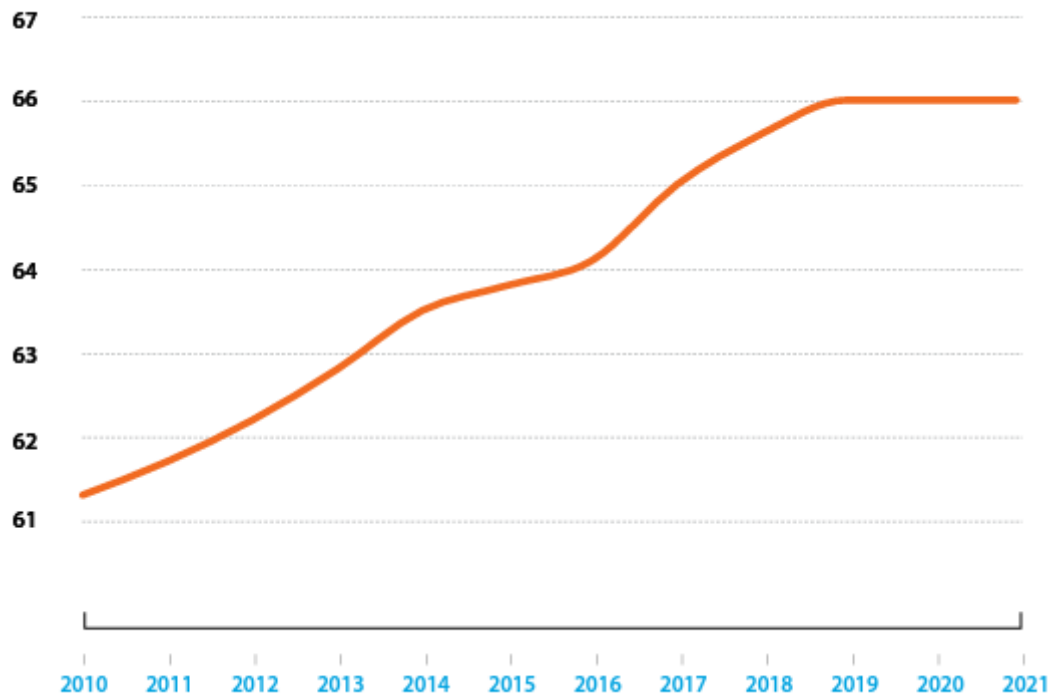

Рис. 2. Динаміка SDG Index за період 2010-2021р.р., середній світовий показник [24]

Як бачимо, SDG Index (глобальний індикатор прогресу в досягненні ЦСР) після початку пандемії припинив зростати, а в 2021 році навіть знизився.

За оцінками Sachs et al. (2022) темпи зростання, що спостерігались протягом 2015-2019р.р. були недостатніми для досягнення ЦСР до 2030 року. Відповідно стагнація і навіть регрес, що спостерігаються останні роки – це вкрай негативний сигнал, який вимагає негайних дій у відновленні прогресу в досягненні ЦСР. Оскільки з наведених даних очевидно, що прогрес у досягненні ЦСР останнім часом відчутно загальмував, що спочатку було викликано пандемією, а потім війною в Україні, постала необхідність у пошуку шляхів акселерації виконання таргетів.

Наслідком цього стала поява концепцій ЦСР-трансформаторів (Sachs et al., 2019) – пріоритетних напрямів спрямування зусиль, що мають забезпечити синергетичний ефект і сприятимуть прогресу в усіх 17 ЦСР. Виділяють 6 ЦСР-трансформаторів: (1) освіта, стать і нерівність; (2) здоров'я, добробут і демографія; (3) декарбонізація енергетики та стала промисловість; (4) стале харчування, земля, вода та океани; (5) сталі міста та громади; (6) цифрова революція для сталого розвитку [25]. Відповідно зусилля, а також фінансово-інвестиційні потоки урядів, міжнародних організацій, компаній, необхідно в першу чергу зосередити на забезпеченні реалізації ЦСР-трансформаторів.

Україна, як країна-член ООН, в 2015 році також приєдналась до процесів забезпечення сталого розвитку. В глобальному рейтингу SDG Index Україна посідає 37 місце із 163. На початку 2022 року лише 3 з 17 ЦСР мали шанси бути досягнутими Україною до 2030 року, в той час як у переважній більшості решти ЦСР існують серйозні виклики (рис 3).

Прогрес станом на початок 2022 року можна охарактеризувати як достатній лише за ЦСР 5 «Гендерна рівність», ЦСР 11 «Сталий розвиток міст і громад» та ЦСР 16 «Мир, справедливість та сильні інститути». Очевидно, що ЦСР 11 та ЦСР 16 продемонструють надзвичайно сильний регрес за підсумками 2022 року через війну, тож навіть стосовно «успішних» цілей прогрес під великим питанням. Що стосується решти, то три ЦСР після 2015 року не лише не наблизились до цільового значення 2030 року, а навіть, продемонстрували

регрес. Мова йде про ЦСР 10 «Скорочення нерівності», ЦСР 12 «Відповідальне споживання та виробництво», а також ЦСР 17 «Партнерство заради сталого розвитку».

Рис. 3. Поточний прогрес у розрізі цілей та індикаторів ЦСР в Україні станом на кінець 2021 року [26]

Тобто у цілому в контексті 17 ЦСР ситуація в Україні виглядає незадовільно. Для деталізації та конкретизації проблем, проведемо аналіз у розрізі таргетів.

Якщо аналізувати ситуацію в розрізі таргетів, то 28 % станом на початок 2022 року мали достатній прогрес для виконання завдань, при цьому 50 % у кращому випадку потребували прискорення для виконання завдань, а в гіршому – спостерігався зворотній тренд у виконанні завдання (рис. 4).

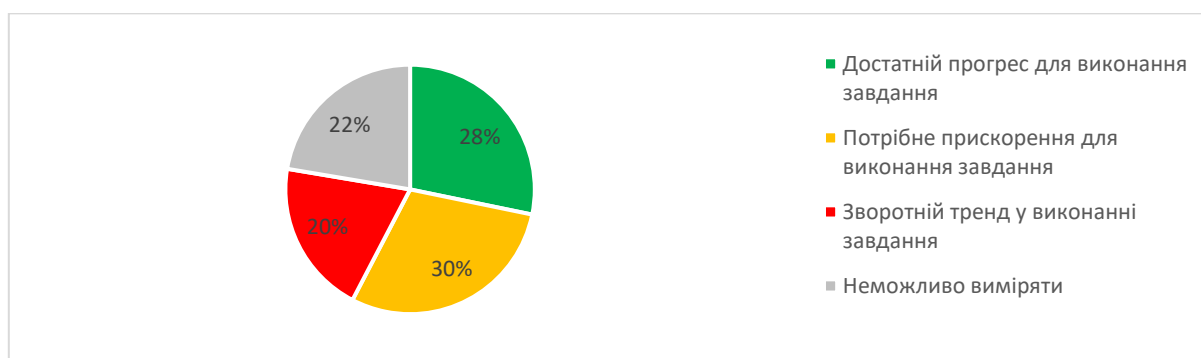

Рис. 4. Структура стану досягнення ЦСР в Україні станом на початок 2022 року [27]

За даними Державної служби статистики України станом на 2021 рік було 37 національних таргетів ЦСР, за якими очікується відставання (не досягнення цільових значень до 2030 року). Зважаючи на загальну кількість 183, маємо долю проблемних таргетів, що перевищує 20 %.

Якщо виділити на базі цього переліку найбільш проблематичні аспекти в досягненні ЦСР Україною, то отримаємо наступні:

- обсяги видобування водних біоресурсів;
- обсяги утворених відходів;
- значний рівень нерівності за доходами;
- високий ступінь зносу основних засобів;
- значна кількість нещасних випадків на виробництві;
- кількість перевезених пасажирів;
- обсяг виробленої електроенергії.

Відзначимо, що хоча ЦСР однакові для всіх країн, таргети можуть відрізнятись залежно від країни. Для України, наприклад, було розроблено національні таргети індикаторів досягнення ЦСР в країні, а також визначено цільові орієнтири за ними до 2023 року. На нормативному рівні це було затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 686-р «Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку» [28]. На сьогоднішній день звітність ведеться за 183 показниками ЦСР відповідно до 86 завдань. Збором, аналітичною обробкою та узагальненням прогресу в досягненні ЦСР в Україні займається Державна служба статистики України, на підставі чого формується Національна доповідь «Цілі сталого розвитку: Україна».

Проблемою оцінки прогресу в досягненні ЦСР Україною є те, що за цілим рядом показників (68 із 183 станом на 2021 рік) відсутні таргети, у результаті чого важко визначити прогрес та його рівень. Крім того за деякими з визначених показників дані поки що не збираються, як наслідок, їх у принципі неможливо оцінити. На думку Іванчук В. та Мошняги Н. (2020), використання набору національних індикаторів хоч і дає можливість пристосувати методологію оцінки до реалій конкретної країни, все рівно це є неоптимальним, оскільки у рамках регіонів України існують значні відмінності в економічному потенціалі, стані екології, видах економічної діяльності тощо [29]. Тобто, доречно за деякими з показників використовувати регіональні таргети. Взагалі система показників має бути гнучкою не лише за формою, але і за сутністю. Світ знаходиться у постійному русі, в результаті деякі показники можуть втрачати актуальність, а інші, навпаки, її набувати.

Підсумовуючи викладене вище, зазначимо, що до початку повномасштабного вторгнення через вплив пандемії, Україна відчувала серйозні проблеми у досягненні переважної більшості ЦСР. Нами було проведено їх узагальнення за трьома сферами: економічній, соціальній та екологічній (табл. 2) із вказанням найбільш «постраждалих» ЦСР від цього. Поділ на 3 сфери обумовлений існуючим наразі в світі консенсусним підходом до забезпечення практичної реалізації сталого розвитку, він отримав назву ESG-діяльність або ESG-активність. Основою для формування даного переліку став аналіз найбільш проблемних таргетів за всіма 17 ЦСР в Україні за останні роки.

Таблиця 2. Базові проблеми в досягненні ЦСР в Україні [30]

Сфера	Проблема:	Постраждали ЦСР
Економічна	<ul style="list-style-type: none"> – бідність та недостатній рівень підтримки з боку держави незабезпеченого населення; – недостатній розвиток сільського господарства та екстенсивне використання сільськогосподарських угідь; – недостатній рівень зайнятості жінок з маленькими дітьми; – значна залежність від імпорту первинних енергоресурсів; – недостатнє виробництво електроенергії та високі технологічні витрати електроенергії в розподільчих мережах; – незначний відсоток експорту високотехнологічних товарів та виробництва інноваційних товарів; 	ЦСР 1, ЦСР 2, ЦСР 8, ЦСР 5, ЦСР 9, ЦСР 10, ЦСР 12, ЦСР 14

	<ul style="list-style-type: none"> – значна кількість нещасних випадків на виробництві; – низький рівень віддачі основних фондів; – високий рівень економічної нерівності; – слабе транспортне сполучення сільської місцевості; – значний рівень відходів усіх видів економічної діяльності; – незначні обсяги добування водних біоресурсів; – високі ризики корупції; – недостатній рівень іноземних інвестицій. 	
Соціальна	<ul style="list-style-type: none"> – високий рівень смертності, зокрема материнської; – куріння; – ВІЛ; – слабе охоплення дітей закладами дошкільної освіти; – недостатній рівень участі населення в освіті; – недостатній доступ населення до водопостачання та водовідведення; – незадовільний рівень доступу до медичних послуг сільських домогосподарств; – недостатнє фінансування та розвиток науки. 	ЦСР 1, ЦСР 3, ЦСР 4, ЦСР 6, ЦСР 10
Екологічна	<ul style="list-style-type: none"> – перевищення концентрації основних забруднюючих речовин в атмосферному повітрі; – низький рівень переробки відходів; – незначна частка площі територій національної екологічної мережі у загальній території країни. 	ЦСР 6, ЦСР 7, ЦСР 11, ЦСР 12, ЦСР 13, ЦСР 14, ЦСР 15

Враховуючи поточні реалії війни, які радикально погіршили прогрес у досягненні ЦСР у роботі було визначено та систематизовано основні проблеми перед сталим розвитком України, що викликані війною (табл. 3).

Таблиця 3. Основні проблеми в досягненні ЦСР в Україні, викликані війною [30, 31, 32]

Сфера	Проблема:	Постраждали ЦСР
Економічна	<ul style="list-style-type: none"> – різке падіння ВВП (на 30 % + в 2022 році) та промислового виробництва (за деякими видами діяльності склало від 60 % до 90 %); – значне зростання інфляції (зростання за рік склало маже 27 %); – зменшення площини сільськогосподарських угідь (втрати доступних посівних площ – понад 25 %, зрошуваних земель – понад 70 %); – радикальне погіршення ситуації з генерацією та розподіленням електроенергії. 	ЦСР 2, ЦСР 8, ЦСР 9, ЦСР 12
Соціальна	<ul style="list-style-type: none"> – масова міграція населення; – зростання смертності населення; – різке зростання кількості зброї; – обмеження доступу до освітніх послуг та різке погіршення якості освіти; – погіршення доступу до послуг з охорони здоров'я. 	ЦСР 1, ЦСР 3, ЦСР 4, ЦСР 10

Екологічна	<p>– екологічні збитки внаслідок військових дій (за перші 10 місяців докiлля України зазнало збитків на понад 46 мiльярдiв доларiв);</p> <p>– збитки вiд забруднення повітря склали 27 мiльярдiв доларiв;</p> <p>– зменшення запасiв деревини в лiсах (вiд вiйни постраждали третина українських лiсiв, з яких 60 тисяч га було випалено);</p> <p>– пiд загрозою знищення опинилися заповiднi територiї (близько 2,9 млн га);</p> <p>– землi засмiченi залишками боєприпасiв, ґрунти забруднено небезпечними речовинами, згорiла значна кiлькiсть нафтопродуктiв, забрудненi воднi об'єкти тощо.</p>	ЦСР 6, ЦСР 7, ЦСР 13, ЦСР 14, ЦСР 15
------------	--	--------------------------------------

7. Перспективи подальшого розвитку досліджень

Подальші наукові дослідження будуть пов'язані з вивченням інформаційної асиметрії в ESG-активності та засобах її нівелювання, розробки рейтингу топ100 компаній України за рівнем прозорості ESG-активності, а також моделювання впливу рівня ESG-активності підприємства на його ключові економічні показники.

8. Висновки

Отже, у 2023 році світ входить з цілим рядом викликів, що включають у себе війну в Україні, енергетичну кризу, не до кінця усунені наслідки пандемії, включаючи як значну кількість хворих на COVID-19, так і економічні наслідки, наприклад, інфляцію та підвищення ставок з боку Центробанків. Все це призводить до соціальної та політичної нестабільності, падіння рівня життя. Аномально тепла зима активізувала питання кліматичних змін та глобального потепління. Тобто актуальність проблематики сталого розвитку не лише не зменшується, а навпаки, зростає у міру наближення до 2030 року.

Для України, яка до повномасштабного вторгнення мала значну кількість проблем, що заважали її прогресу в досягненні ЦСР, ситуація у 2022 році радикально погіршилась. Переважна кількість проблем (як старих, так і нових) має економічний характер, що обумовлює необхідність першочергової концентрації зусиль саме у цьому напрямі. При чому очевидно, що держава, яка переважну кількість ресурсів спрямовує на оборону і захист від загарбників, фізично не здатна задовольнити цей запит. І тут ключова роль відводиться підприємствам, зусилля яких можуть вирішити цілий ряд проблем України на шляху до сталого розвитку.

Список літератури:

- 1) Цілі Сталого Розвитку: Україна. Національна доповідь. Джерело: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/natsionalna-dopovid-csr-Ukrainy.pdf>
- 2) Steffen, W., K. Richardson, J. Rockström, S.E. Cornell, et.al. (2015). Planetary boundaries: Guiding human development on a changing planet. Science 347: 736, 1259855
- 3) United Nations Resolution 70/1 "Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development", (2015). Available at: https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/generalassembly/docs/globalcompact/A_RES_70_1_E.pdf
- 4) Global indicator framework for the Sustainable Development Goals and targets of the 2030 Agenda for Sustainable Development. Available at:

https://unstats.un.org/sdgs/indicators/Global%20Indicator%20Framework%20after%20refinement_Eng.pdf

5) Top 500 authors, by Scholarly Output in Publications in Sustainable Development Goals; Agenda; United Nations for the selected keyphrases T.33271 | 2017 to 2023 over the period 2017 to >2023. Available at:

<https://www.scival.com/overview/authors/topAuthorsByScholarlyOutput?uri=Customer/702756/DocumentSet/672957#AuthorLink>

6) Маслак О., Гришко Н., Яковенко Я., Пирогов А., Дубовик О. (2022). Циркулярна економіка в Україні: екологічне, соціальне та корпоративне управління як інструмент стійкості соціально-відповідального бізнесу в умовах подолання пандемії COVID-19. Вісник Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (економічні науки), (3), 3–8. <https://doi.org/10.20998/2519-4461.2022.3.3>

7) Гура В., Берданова О. (2022). Відновлення та розвиток підприємництва в Україні на основі esg-концепції. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2(50), 68-74. <https://doi.org/10.17721/1728-2217.2022.50.68-73>

8) Зайцева Л. О. (2019). Інтеграція сталого розвитку в діяльність компаній // Економіка і держава, № 11. С. 55–60

9) Новікова О.Ф., Амоша О.І., Антонюк В.П. та ін. (2012). Сталий розвиток промислового регіону: соціальні аспекти: моногр. НАН України, Ін-т економіки пром-сті. Донецьк, 534 с

10) Орлова Н. С., Харламова А. О. (2014). Концептуальні засади корпоративної соціальної відповідальності в Україні : монографія. Донецьк, 250 с.

11) Тивончук О. (2020). ESG-рейтинги компаній – сутність та особливості формування // Галицький економічний вісник, № 6(67). С. 104–113.

12) Яковенко Я.Ю. (2019) Концепція управління стійким розвитком підприємств: наук. вісник Херсонського держ. університету; Економічні науки No 36, с. 75-81. doi: <https://doi.org/10.32999/ksu2307-8030/2019-36-1313>

13) Allen C., Metternicht G., Wiedmann T. (2018) Initial progress in implementing the Sustainable Development Goals (SDGs): a review of evidence from countries. Sustainability Science, 13 (5), pp. 1453-1467

14) Mair, Simon & Jones, Aled & Ward, Jonathan & Christie, Ian & Druckman, Angela & Lyon, Fergus. (2017). A Critical Review of the Role of Indicators in Implementing the Sustainable Development Goals. 10.1007/978-3-319-63007-6_3

15) United Nations. THE 17 GOALS (2023). Available at: <https://sdgs.un.org/goals>

16) The Sustainable Development Report. Available at: <https://dashboards.sdgindex.org/rankings>

17) Sachs, Jeffrey D., Guillaume Lafortune, Christian Kroll, Grayson Fuller, and Finn Woelm (2022). Sustainable Development Report 2022. Available at: <https://s3.amazonaws.com/sustainabledevelopment.report/2022/2022-sustainable-development-report.pdf>

18) Trillions needed to close finance gap on Sustainable Development Goals (2022). Available at: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2022/10/trillions-needed-close-finance-gap-sustainable-development-goals-says-un>

19) OECD: Global Outlook on Financing for Sustainable Development (2021). A New Way to Invest for People and Planet [Online]. Available at: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/6ea613f4-en/index.html?itemId=/content/component/6ea613f4-en>

20) The SDG Index and Dashboards. Available at: <https://dashboards.sdgindex.org/chapters/part-2-the-sdg-index-and-dashboards>

21) United Nations. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. Available at: <https://sdgs.un.org/2030agenda>

- 22) Sustainable Development Goals Progress Chart (2022). Available at: <https://unstats.un.org/sdgs/report/2022/Progress-Chart-2022.pdf>
- 23) Schmidt-Traub, G., Kroll, C., Teksoz, K. and 2 more (2017) National baselines for the Sustainable Development Goals assessed in the SDG Index and Dashboards. *Nature Geoscience*, 10 (8), pp. 547-555
- 24) SDG Index & Monitoring. Tracking progress on the Sustainable Development Goals. Available at: <https://www.unsdsn.org/sdg-index-and-monitoring>
- 25) Sachs, J.D., Schmidt-Traub, G., Mazzucato, M. et al. Six Transformations to achieve the Sustainable Development Goals. *Nat Sustain* 2, 805–814 (2019). Available at: <https://doi.org/10.1038/s41893-019-0352-9>
- 26) Державна служба статистики України. Цілі сталого розвитку Україна – Поточний прогрес у розрізі цілей та індикаторів. Джерело: <https://ukrstat.gov.ua/>
- 27) 17 цілей, щоб змінити наш світ. Available at: <https://sdg.ukrstat.gov.ua/uk/>
- 28) Перелік національних індикаторів ЦСР, затверджених розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21.08.2019 № 686-р «Питання збору даних для моніторингу реалізації цілей сталого розвитку», для яких здійснено розрахунок за методологією Економічної та соціальної комісії для Азії та Тихого океану (UNESCAP) у 2021 році. Джерело: https://ukrstat.gov.ua/csr_present/pni_21.pdf
- 29) Іванчук В., Мошняга Н. (2020) Досягнення Цілей сталого розвитку у національному та регіональному розрізах. Джерело: <https://voxukraine.org/doslidzhennya-sdg/>
- 30) The war has devastated Ukraine’s environment, too (2023) *The Economist*. Available at: <https://www.economist.com/europe/2023/01/12/the-war-has-devastated-ukraines-environment-too>
- 31) За 10 місяців повномасштабної війни випалено 60 тисяч га лісів (2023). Державна екологічна інспекція. Джерело: <https://censor.net/ua/n3393662>
- 32) Стрілець Р. (2023). Сума шкоди українському довкіллю від збройної агресії РФ вже становить понад 46 мільярдів доларів. Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України. Джерело: <https://www.kmu.gov.ua/news/ruslan-strilets-suma-shkody-ukrainskomu-dovkilliu-vid-zbroinoi-ahresii-rf-vzhe-stanovyt-ponad-46-miliardiv-dolariv>

Modern trends of sustainable development in the development of policies and strategies in the business environment

Tetiana Bolgar,

Department of innovative management and financial analytics
Alfred Nobel University, Dnipro, Ukraine
ORCID 0000-0003-1066-249X

Liubov Korchahina

Alfred Nobel University, Dnipro, Ukraine
ORCID 0009-0000-5505-838X

Abstract: The increasing attention of the international and investment community to the issues of sustainable development and ESG (environmental, social, governance) in the context of evaluating companies in the world, distributing capital, making management and investment decisions have recently become very relevant in order to develop high-quality recommendations and proposals for business, taking into account current trends in the development of policies and strategies. The article examines the factors that characterize the ESG concept - environmental, social, management, indicators that occupy an important place in many sustainable development initiatives, as they are able to present complex, complex and, at times, abstract tasks (for example, ending poverty) into more understandable fragments information (the share of the population below the poverty line, the share of the population with access to basic services, etc.) that can be measured, analyzed, and

evaluated; the differences between the level of progress by country are systematized and the most problematic targets for high- and low-income countries as of 2022 are summarized; the state of achieving the goals of sustainable development in Ukraine was analyzed and structured and the problems in their achievement were identified, their generalization was carried out in three spheres: economic, social and environmental with the indication of the most vulnerable. The division into 3 spheres is due to the consensus approach currently existing in the world to ensure the practical implementation of sustainable development, it was called ESG-activity or ESG-activity, which makes it possible to conclude about the key role of enterprises in solving many existing problems.

Key words: sustainable development goals, monitoring, indicators, problematic targets, SDG index, ESG activity.
